

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการสอนการปั้น โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติของอาร์ เอช เดฟ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา : กรณีศึกษาสถาบันราชานุกูล

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลการสอนการปั้น โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติของอาร์ เอช เดฟ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา : กรณีศึกษาสถาบันราชานุกูล

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง จากสถาบันราชานุกูล ทั้งชายและหญิง ที่ไม่มีความพิการซ้ำซ้อนหรืออาการผิดปกติ และได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวนทั้งสิ้น 3 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1 แผนการสอนศิลปะการปั้น โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประกอบด้วย

- 1.1 จุดประสงค์
- 1.2 สารการเรียนรู้
- 1.3 ขั้นตอนการทำงาน
- 1.4 สื่อการสอนและวัสดุอุปกรณ์
- 1.5 ข้อควรระวัง/ข้อเสนอแนะ

2 แบบประเมินผล ประกอบด้วย

- 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมในการทำงาน
- 2.2 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานปั้นตามการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะปฏิบัติของ อาร์ เอช เดฟ

2.3 แบบตรวจผลงาน

3 แบบสำรวจความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการสอนการปั้นโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติตามทฤษฎีของอาร์ เอช เดฟ สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วิธีดำเนินการวิจัย

1 ศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2 ศึกษาพื้นฐานของผู้เรียน คือ ความพร้อมของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของสถาบันราชานุกูล โดยการพูดคุย สอบถาม และสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับ พื้นความรู้ ทักษะ และความสามารถในการทำกิจกรรมศิลปะ

3 กำหนดกรอบและแนวทางในการสร้างเครื่องมือ โดยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้ คือ

- การเรียนการสอนการปั้นสำหรับเด็ก
- การเรียนการสอนโดยเน้นทักษะปฏิบัติตามทฤษฎีของอาร์ เอช เดฟ
- ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในสถาบันราชานุกูล
- พัฒนาการศิลปะเด็ก ช่วงอายุ 2 – 7 ปี

4 สร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย

5 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือโดยตามความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา ครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของสถาบันราชานุกูล

6 นำไปทดลองใช้

7 ทำการสอนกิจกรรมการปั้นตามแผนการสอน โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง

8 วิเคราะห์ผลการสอนการปั้น โดยการใช้แบบประเมินผลทางการเรียน

9 วิเคราะห์และสรุปความคิดเห็นของครูศิลปะตามแบบสำรวจความคิดเห็นและการสัมภาษณ์

10 วิเคราะห์ผลการศึกษา สรุปผล และอภิปรายผล

11 นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

12 นำเสนอผลการวิจัยโดยนำคะแนนที่ได้จากการวิเคราะห์ มานำเสนอในรูปแบบของตารางความเรียง และอภิปรายเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินผลทั้งหมด มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ คือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) นำเสนอข้อมูล ในรูปของตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการสอนการปั้นโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติของอาร์ เอช เดฟ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา : กรณีศึกษาสถาบัน ราชานุกูล ผลการวิจัยพบว่า

1 พัฒนาการทางศิลปะตามทฤษฎีวิกเตอร์ โทเวนเฟลด์ 7 ด้าน

1.1 พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พบว่า ในกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้าน สติปัญญาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$) โดยยังคงมีพัฒนาการในระดับปานกลางในกิจกรรมที่ 2 ถึงกิจกรรมที่ 7 และเพิ่มขึ้นสูงสุดในระดับดี ($\bar{X} = 3.91$) ในกิจกรรมที่ 8

1.2 พัฒนาการทางด้านอารมณ์ พบว่า ในกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$) โดยยังคงมีพัฒนาการในระดับปานกลางในกิจกรรมที่ 2 ถึงกิจกรรม ที่ 6 และเพิ่มขึ้นสูงสุดในระดับดี ($\bar{X} = 3.99$) ในกิจกรรมที่ 8

1.3 พัฒนาการทางด้านสังคม พบว่าในกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านสังคมใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95$) โดยยังคงมีพัฒนาการในระดับปานกลางในกิจกรรมที่ 2 ถึงกิจกรรมที่ 7 และเพิ่มขึ้นสูงสุดในระดับดี ($\bar{X} = 3.95$) ในกิจกรรมที่ 8

1.4 พัฒนาการทางด้านร่างกาย พบว่า ในกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50$) และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งพัฒนาการสูงสุดในระดับดี ($\bar{X} = 3.98$) ในกิจกรรมที่ 8

1.5 พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพความงาม พบว่า ในกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีพัฒนาการ ทางด้านสุนทรียภาพความงามในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.11$) แต่มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นถึงระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50$) ในกิจกรรมที่ 2 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่งพัฒนาการสูงสุดในระดับดี ($\bar{X} = 3.66$) ในกิจกรรมที่ 8

1.6 พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ในกิจกรรมที่ 2 ผู้เรียนมีพัฒนาการ ทางด้านความคิดสร้างสรรค์ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.40$) แต่มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นถึงระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.92$) ในกิจกรรมที่ 3 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่งพัฒนาการสูงสุดในระดับดี ($\bar{X} = 3.59$) ใน กิจกรรมที่ 8

1.7 พัฒนาการทางการรับรู้ทางการมอง พบว่า ในกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการรับรู้ทางการมองในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$) และมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นถึงระดับดี ($\bar{X} = 3.55$) ในกิจกรรมที่ 3 และเพิ่มขึ้นสูงสุดยังคงอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4$) ในกิจกรรมที่ 8

สรุปผลพัฒนาการทางศิลปะทั้ง 7 ด้าน จากการสังเกตพฤติกรรมในการทำงานตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 – 8 พบว่า

ด้านที่มีระดับพัฒนาการอยู่ในระดับสูงที่สุดในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ พัฒนาการทางการรับรู้ทางการมอง ระดับพัฒนาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดตั้งแต่กิจกรรมที่ 3 – 8 ได้ค่าเฉลี่ยเรียงลำดับดังนี้ 3.55, 3.61, 3.50, 3.66, 4 และ 4

ด้านที่มีระดับพัฒนาการอยู่ในระดับน้อยที่สุดในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ระดับพัฒนาการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในกิจกรรมที่ 2, 4 และ 6 – 8 ได้ค่าเฉลี่ยเรียงลำดับดังนี้ 2.40, 2.88, 2.81, 3.11 และ 3.59

พัฒนาการทางศิลปะของผู้เรียนแต่ละคน ดังนี้

นางสาว A มีพัฒนาการทางการรับรู้ที่ดีขึ้น สังเกตได้จากการถ่ายทอดรายละเอียดจากการมองเห็น สามารถทำงานป็นได้ตามที่กำหนด มีความตั้งใจในการทำงาน การใช้วัสดุอุปกรณ์ทำได้ถูกวิธีและมีความพยายามที่จะแก้ไขผลงานให้ดีขึ้น แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมกล้ามเนื้อมืออยู่บ้าง ทำให้พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพความงามยังไม่ดีเท่าที่ควร หลังจากปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว เก็บทำความสะอาดพื้นที่วัสดุอุปกรณ์หลังปฏิบัติงาน

นาย B มีพัฒนาการทางการรับรู้ที่ดีขึ้น สังเกตได้จากการถ่ายทอดรายละเอียดจากการมองเห็น สามารถทำงานป็นได้ตามที่กำหนด บางเวลายังขาดความตั้งใจในการทำงาน การใช้วัสดุอุปกรณ์ทำได้ถูกวิธีแต่มีการปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามขั้นตอน มีความพยายามที่จะแก้ไขผลงานให้ดีขึ้น หลังจากปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว เก็บทำความสะอาดพื้นที่วัสดุอุปกรณ์หลังปฏิบัติงาน

นาย D มีพัฒนาการทางการรับรู้ที่ดีขึ้น สังเกตได้จากการถ่ายทอดรายละเอียดจากการมองเห็น สามารถทำงานป็นได้ตามที่กำหนด มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานการใช้วัสดุอุปกรณ์ทำได้ถูกวิธี ทำให้ผลงานมีความประณีต สวยงาม แต่ยังทำงานได้ช้าอยู่ หลังจากปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว เก็บทำความสะอาดพื้นที่วัสดุอุปกรณ์หลังปฏิบัติงาน

2 การปฏิบัติงานขึ้นตามการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะปฏิบัติของ อาร์ เอช เดฟ

2.1 ชั้นเรียนแบบ พบว่า ในกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติชั้นเรียนแบบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$) และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่งถึงระดับดี ($\bar{X} = 4.14$) ในกิจกรรมที่ 8

2.2 ชั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง พบว่า ในกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติชั้นการลงมือกระทำตามคำสั่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.66$) และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่งถึงระดับดี ($\bar{X} = 3.89$) ในกิจกรรมที่ 8

2.3 ชั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ พบว่า ในกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติชั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$) และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่งถึงระดับดี ($\bar{X} = 3.96$) ในกิจกรรมที่ 8

2.4 ชั้นการแสดงออก พบว่า ในกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติชั้นการแสดงออกในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.05$) แต่มีการพัฒนาขึ้นจนถึงระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) ในกิจกรรมที่ 3 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่งถึงระดับดี ($\bar{X} = 4.13$) ในกิจกรรมที่ 8

2.5 ชั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ พบว่า ในกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติชั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.27$) แต่มีการพัฒนาขึ้นจนถึงระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$) ในกิจกรรมที่ 2 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่งถึงระดับดี ($\bar{X} = 4.22$) ในกิจกรรมที่ 8

สรุปผลของทักษะปฏิบัติตามการจัดการเรียนการสอนของอาร์ เอช เดฟ ทั้ง 5 ชั้น ของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม พบว่า

ชั้นที่มีระดับของทักษะปฏิบัติอยู่ในระดับสูงที่สุดในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ ชั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดตั้งแต่กิจกรรมที่ 4 – 8 ได้ค่าเฉลี่ยเรียงลำดับดังนี้ 3.55, 3.67, 3.44, 4.00 และ 4.22

ชั้นที่มีระดับของทักษะปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ ชั้นการแสดงออกโดยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในกิจกรรมที่ 1 – 3 และ 5 ได้ค่าเฉลี่ยเรียงลำดับดังนี้ 2.05, 2.36, 3.00 และ 3.08 และ ชั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง โดยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในกิจกรรมที่ 4 และ 6 – 8 ได้ค่าเฉลี่ยเรียงลำดับดังนี้ 3.11, 2.72, 3.44 และ 3.89

การปฏิบัติงานนั้นตามการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะปฏิบัติของ อาร์ เอช เดฟ ของผู้เรียนแต่ละคน ดังนี้

นางสาว A ผู้เรียนมีการมองวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และสังเกตการณ์อธิบายพร้อมทั้งสาริตของ ครูเป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้เรียนสามารถทำงานป็นตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์ แต่ยังขาดความมั่นใจในการทำงานอยู่

นาย B ผู้เรียนมีการแสดงออกในลักษณะเฉพาะของตัวเองออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงาน ได้ถูกต้องและสมบูรณ์แบบ เกิดจากการปฏิบัติงานเป็นประจำ อีกทั้งผู้เรียนได้มีการฝึกเรื่องการสังเกตการสาริต และการอธิบายของครูผู้สอน จนสามารถปฏิบัติงานได้ ถูกต้อง สมบูรณ์

นาย D ผู้เรียนมีการแสดงออกในลักษณะเฉพาะของตัวเองออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงาน ได้ถูกต้องและสมบูรณ์แบบ เกิดจากการปฏิบัติงานเป็นประจำ อีกทั้งผู้เรียนได้มีการฝึกเรื่องการสังเกตการสาริต และการอธิบายของครูผู้สอน จนสามารถปฏิบัติงานได้ ถูกต้อง สมบูรณ์ แต่ยังขาดความมั่นใจในการทำงาน และความรวดเร็วอยู่

3 ด้านผลงานในการทำกิจกรรมการป็น จากการตรวจผลงานของผู้เรียน โดยครูเป็นผู้บันทึก ข้อมูล พบว่า

กิจกรรมที่ 2 งานป็นแบบเส้น ชื่อกิจกรรม เส้นยาวเส้นสั้น พบว่า ข้อที่ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 100 มีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2.ความสมบูรณ์, ข้อ5.การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน, ข้อ6.ความสนใจในขณะที่ครูอธิบาย, ข้อ7.การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างถูกวิธี, ข้อ10.มีความพยายาม กระตือรือร้นที่จะพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่อง และ ข้อ11.การเก็บทำความสะอาดหลังปฏิบัติงาน

และข้อที่ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 100 มีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ1.ความ ประณีตสวยงาม และ ข้อ3.ความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 3 งานป็นแบบเส้น ชื่อกิจกรรม ภูน้อยขดตัว พบว่า ข้อที่ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 100 มีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ2.ความสมบูรณ์, ข้อ 4.ความถูกต้อง, ข้อ5.การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน, ข้อ6.ความสนใจในขณะที่ครูอธิบาย, ข้อ7.การใช้วัสดุอุปกรณ์ อย่างถูกวิธี, ข้อ10.มีความพยายาม กระตือรือร้นที่จะพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่อง และ ข้อ11.การเก็บทำความสะอาดหลังปฏิบัติงาน

และข้อที่ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 33.33 มีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อ1.ความ ประณีตสวยงาม, ข้อ3.ความคิดสร้างสรรค์, ข้อ7.การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างถูกวิธี และ ข้อ9. ปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง

กิจกรรมที่ 4 งานปั้นแบบกลม ชื่อกิจกรรม ลูกชิ้นปิ้ง พบว่า ข้อที่ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 100 มีจำนวน 9 ข้อ ได้แก่ ข้อ2.ความสมบูรณ์, ข้อ 4.ความถูกต้อง, ข้อ5.การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนการสอน, ข้อ6.ความสนใจในขณะที่ครูอธิบาย, ข้อ7.การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างถูกวิธี, ข้อ8.ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน, ข้อ9.ปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง ข้อ10.มีความ พยายาม กระตือรือร้นที่จะพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่อง และ ข้อ11.การเก็บทำความสะอาดหลัง ปฏิบัติงาน

และข้อที่ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 33.33 มีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ1.ความ ประณีตสวยงาม และ ข้อ3.ความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 5 งานปั้นแบบกลม ชื่อกิจกรรม หอนน้อยน่ารัก พบว่า ข้อที่ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่ กำหนด ร้อยละ 100 มีจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ2.ความสมบูรณ์, ข้อ3.ความคิดสร้างสรรค์, ข้อ 4.ความ ถูกต้อง, ข้อ5.การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน, ข้อ6.ความสนใจในขณะที่ครูอธิบาย, ข้อ 7.การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างถูกวิธี, ข้อ10.มีความพยายาม กระตือรือร้นที่จะพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่อง และ ข้อ11.การเก็บทำความสะอาดหลังปฏิบัติงาน

และข้อที่ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 33.33 มีจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ1.ความ ประณีตสวยงาม, ข้อ8.ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน และ ข้อ9.ปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้อย่าง ถูกต้อง

กิจกรรมที่ 6 งานปั้นแบบแผ่น ชื่อกิจกรรม แผ่นเรขาคณิต พบว่า ข้อที่ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่ กำหนด ร้อยละ 100 มีจำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ1.ความประณีตสวยงาม, ข้อ2.ความสมบูรณ์, ข้อ3. ความคิดสร้างสรรค์, ข้อ 4.ความถูกต้อง, ข้อ5.การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน, ข้อ6. ความสนใจในขณะที่ครูอธิบาย, ข้อ8.ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน, ข้อ9.ปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้ อย่างถูกต้อง ข้อ10.มีความพยายาม กระตือรือร้นที่จะพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่อง และ ข้อ11.การเก็บ ทำความสะอาดหลังปฏิบัติงาน

และข้อที่ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 33.33 มีจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ข้อ7.การใช้ วัสดุอุปกรณ์อย่างถูกวิธี

กิจกรรมที่ 7 งานปั้นแบบแผ่น ชื่อกิจกรรม พิมพ์ใบไม้ พบว่า ข้อที่ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่ กำหนด ร้อยละ 100 มีจำนวน 11 ข้อ ได้แก่ ข้อ1.ความประณีตสวยงาม, ข้อ2.ความสมบูรณ์, ข้อ3. ความคิดสร้างสรรค์, ข้อ 4.ความถูกต้อง, ข้อ5.การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน, ข้อ6.

ความสนใจในขณะที่ครูอธิบาย, ข้อ7.การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างถูกวิธี, ข้อ8.ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน, ข้อ9.ปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง ข้อ10.มีความพยายาม กระตือรือร้นที่จะพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่อง และ ข้อ11.การเก็บทำความสะอาดหลังปฏิบัติงาน

กิจกรรมที่ 8 งานปั้นแบบทบทวน ชื่อกิจกรรม งานปั้นที่ชอบ พบว่า ข้อที่ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 100 มีจำนวน 11 ข้อ ได้แก่ ข้อ1.ความประณีตสวยงาม, ข้อ2.ความสมบูรณ์, ข้อ3.ความคิดสร้างสรรค์, ข้อ 4.ความถูกต้อง, ข้อ5.การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน, ข้อ6.ความสนใจในขณะที่ครูอธิบาย, ข้อ7.การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างถูกวิธี, ข้อ8.ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน, ข้อ9.ปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง ข้อ10.มีความพยายาม กระตือรือร้นที่จะพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่อง และ ข้อ11.การเก็บทำความสะอาดหลังปฏิบัติงาน

สรุปเกี่ยวกับผลงานในการทำกิจกรรมงานปั้นของผู้เรียนโดยเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ ในกิจกรรมที่ 2 มีข้อที่ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 100 จำนวน 6 ข้อ และค่อยๆมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น จนกระทั่ง ผู้เรียนสามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 100 จำนวน 11 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1-11 คือ ด้านผลงาน

1 ความประณีตสวยงาม

2 ความสมบูรณ์

3 ความคิดสร้างสรรค์

4 ความถูกต้อง

ด้านพฤติกรรมในการทำงาน

5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

6 ความสนใจในขณะที่ครูอธิบาย

7 การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างถูกวิธี

8 ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน

9 ปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง

10 มีความพยายาม กระตือรือร้นที่จะพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่อง

11 การเก็บทำความสะอาดหลังปฏิบัติงาน

จากการสอบถามความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการสอนการปั้นโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติตามรูปแบบการเรียนการสอนของอาร์ เอช เดฟ ที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลาง พบว่ามีความคิดเห็นในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านผู้เรียน ครูทั้งหมดเห็นด้วยว่า กิจกรรมมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับความสนใจ ทักษะความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน และกิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ

ด้านจุดประสงค์และเนื้อหา ครูทั้งหมดเห็นด้วยว่า กิจกรรมนี้มีจุดประสงค์สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน และผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง มีเนื้อหาที่เป็นลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก และผู้เรียนสามารถเข้าใจลำดับขั้นของเนื้อหาได้ตามที่ครูกำหนด

ด้านกิจกรรมและวิธีสอน ครูทั้งหมดเห็นด้วยว่า กิจกรรมมีส่วนส่งเสริมพัฒนาการให้แก่ผู้เรียน ส่งเสริมความมั่นใจและความภาคภูมิใจในการทำงานให้แก่ผู้เรียน กิจกรรมนี้ให้ความสำคัญกับการสอนรายบุคคล การมีแผนภาพแสดงขั้นตอนการทำงานช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดีขึ้น รวมทั้งการผสมผสานวิธีการสอนหลายวิธีทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้มีส่วนช่วยดึงดูดให้ผู้เรียนอยากทำงานมากขึ้น และผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม

ด้านการประเมินผล ครูทั้งหมดเห็นด้วยว่า ผู้เรียนเกิดความรู้จากการทำกิจกรรมการปั้นสามารถทำงานได้ตามขั้นตอนที่กำหนด เกิดลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน และสามารถทำผลงานได้ในระดับที่น่าพอใจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการสอนการปั้นโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติของอาร์ เอช เดฟ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา : กรณีศึกษาสถาบันราชานุกูล มีผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายในแต่ละด้าน ดังนี้

1 พัฒนาการทางศิลปะตามทฤษฎีวิตเตอร์ โลเวนเฟลด์ 7 ด้าน

1.1 พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

พบว่าในกิจกรรมที่ 1 ถึงกิจกรรมที่ 7 ผู้เรียนมีพัฒนาการทางสติปัญญาอยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากผู้เรียนมีความด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไปในแง่มุมต่างๆทุกด้านของสติปัญญา เมื่อเทียบกับเด็กอายุเท่ากัน พวกเขาจึงเรียนสิ่งใดๆ ได้อย่างเชื่องช้า และมีผลสัมฤทธิ์ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าปกติทั่วไป ขาดความสามารถในการวางแผนการแก้ปัญหา (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2548) สำหรับการ

ปั้นของผู้เรียนในระยะแรกที่เป็นการศึกษาคลึงดินให้เป็นเส้นนั้น ผู้เรียนคลึงดินผิดวิธีกล่าวคือ บางคนคลึงดินด้วยมือเดียวจึงทำให้เส้นดินขาดบ่อยไม่เป็นเส้นยาว บางคนคลึงดินโดยใช้ฝ่ามือหนึ่งวางซ้อนบนอีกมือหนึ่งแล้วคลึง ซึ่งความจริงแล้วจะต้องใช้ฝ่ามือทั้งสอง คลึงดินในลักษณะขึ้นลงไปพร้อมๆกัน จะทำให้เส้นดินยาวสม่ำเสมอทั้งเส้น อีกทั้งการคลึงดินด้วยความเร็วเกินไป และไม่ค่อยออกแรง จึงทำให้ดินยังเป็นก้อนใหญ่อยู่ ดังนั้นผู้เรียนจึงยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามขั้นตอนได้ ครูจึงต้องคอยแนะนำ อธิบาย และช่วยเหลือให้ผู้เรียนปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามข้อกำหนด ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้มีการฝึกปฏิบัติงานไปเรื่อยๆ ทำให้ผู้เรียนเริ่มเข้าใจทักษะในการคลึงดินให้เป็นเส้นได้ถูกวิธี และสามารถปั้นได้ครบตามจำนวนที่กำหนด และเมื่อมีการเปลี่ยนเป็นการปั้นแบบกลม ผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับการหีบจับสัมผัสดินแล้วจึงทำให้การคลึงดินแบบเป็นก้อนกลมนี้จึงทำได้ดี และสำหรับการคลึงดินเป็นแผ่นนั้นถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนรูปแบบการปั้นอีกครั้ง ผู้เรียนยังไม่คุ้นเคยกับการคลึงดินด้วยไม้นวดแป้ง จึงทำให้ในการคลึงดินระยะแรกแผ่นดินยังไม่สม่ำเสมอบางที่หนา บางที่บางเกินไป แต่เมื่อผู้เรียนมีการฝึกปฏิบัติไปเรื่อยๆ จึงทำให้การคลึงดินเป็นแผ่นดีขึ้นคือแผ่นดินมีความสม่ำเสมอทั่วทั้งแผ่น จนทำให้ระดับพัฒนาการทางสติปัญญาเริ่มสูงขึ้นถึงระดับดีในกิจกรรมที่ 8 กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถที่จะปฏิบัติงานได้ตามขั้นตอน ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามข้อกำหนด มีการใช้เครื่องมืออุปกรณ์การทำงาน ได้ถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้ครูจะต้องใช้หลักการสอนหรือวิธีการสอน เพื่อสอนให้เด็กตอบสนองและเกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ ดังนั้น ในการสอนจะต้องเสริมความเข้าใจที่ดี คือ ต้องให้เด็กฝึกทำบ่อยๆ จนแน่ใจว่าเด็กมีความเข้าใจและสามารถทำได้ (คารณี ธนะภูมิ,2542)

1.2 พัฒนาการทางด้านอารมณ์

ระดับพัฒนาการของผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลางและเริ่มสูงขึ้นในสองกิจกรรมสุดท้ายของการทดลองคือมีระดับพัฒนาการทางด้านอารมณ์สูงขึ้นถึงระดับดี จากการสังเกตพบว่า ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน แสดงความสนใจกระตือรือร้นในทุกกิจกรรม ถึงแม้ว่าในการปฏิบัติงานปั้น บางครั้งผู้เรียนปฏิบัติงานไม่ถูกวิธี จึงต้องปั้นใหม่ให้ถูกวิธี ผู้เรียนก็ยังมี ความตั้งใจที่จะปั้นให้ถูกต้องตามข้อกำหนด ผู้เรียนไม่มีการแสดงออกถึงความเบื่อหน่าย ไม่อยากทำงาน ทุกคนมีความพยายามที่จะแก้ไขงานจนทำได้สำเร็จ ซึ่งการสร้างสรรคศิลป์เป็นกิจกรรมที่ได้แสดงออกอย่างเสรี ย่อมกระตุ้นเร้าให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งเพลิดเพลินสนุกสนานและความภาคภูมิใจแก่ผู้ที่ได้กระทำงานศิลปะ ขณะเดียวกันก็ช่วยพัฒนาอารมณ์ให้เกิดความมั่นใจในตนเอง พึงพอใจ มีอารมณ์แจ่มใสเบิกบาน (ประเสริฐ ศรีรัตน,2542) ดังนั้นการให้แรงเสริมของครูจึงเป็นกำลังใจที่สำคัญต่อเขาอย่างมาก (คารณี ธนะภูมิ,2542) การนำศิลปะมาใช้ในการพัฒนาอารมณ์จะช่วยให้ผู้ที่

มีปัญหาทางอารมณ์และจิตใจได้ระบายปัญหาความคับข้องใจ ความรู้สึกที่ซ่อนเร้นในใจผ่านออกมาทางงานศิลปะ ซึ่งช่วยให้รู้สึกผ่อนคลาย ลดความขุ่นมัวในจิตใจ เข้าใจและรับรู้อารมณ์ต่างๆ ของตนเองที่อยู่ในจิตใจ สามารถยับยั้งและควบคุมได้ดีขึ้น มีสมาธิ ลดความตึงเครียด และความวิตกกังวลได้ในที่สุด (ทวิศักดิ์ สิริรัตนเรขา,2549)

1.3 พัฒนาการทางด้านสังคม

ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง แล้วจึงค่อยมีระดับพัฒนาการที่สูงขึ้นเรื่อยๆจนถึงระดับดีในกิจกรรมสุดท้ายของการทดลอง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการถาม-ตอบคำถาม บางคนใช้การพูดที่เบา บางคนใช้ท่าทางในการสื่อสาร ซึ่งเป็นลักษณะที่เห็นชัดเจนที่สุดอย่างหนึ่งของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือความเชื่องช้าในด้านการพูดและด้านภาษา (ศรีเรือน แก้วกังวาล,2548) ในระหว่างที่มีการปฏิบัติงาน ผู้เรียนจะมีการสนทนาพูดคุยกันบ้าง บางคนจะคอยเตือนเพื่อนให้ตั้งใจทำงาน และเมื่อมีคนทำงานเสร็จก่อนก็จะนั่งคอยเพื่อน เป็นกำลังใจให้เพื่อนทำงานจนเสร็จ ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่สำคัญมาก ถ้าเขาไม่สามารถปรับตัวทางสังคมได้ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะมีปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถที่จะฝึกทักษะทางสังคมที่จำเป็นได้พอสมควร (ดารณี ธนะภูมิ,2542) ศิลปะช่วยให้เรียนรู้ทักษะสังคมผ่านการทำกิจกรรมศิลปะร่วมกันเป็นกลุ่ม รู้จักการรอคอย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังเรียนรู้ที่จะแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความต้องการของตนเองและการเข้าใจผู้อื่น โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อ (ทวิศักดิ์ สิริรัตนเรขา,2549) สิ่งสำคัญอีกอย่างคือ ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กมีความรับผิดชอบในการดูแลรักษาความสะอาดอุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคตินี้ แต่ครูควรเลือกงานที่เด็กจะสามารถทำได้โดยปลอดภัย ฝึกให้เด็กทำเป็นนิสัย และเตือนให้เด็กทำเมื่อเด็กลืม จะทำให้เด็กรู้จักช่วยเหลือ ดูแล และระมัดระวังจนเป็นหน้าที่ จะทำให้บรรยากาศของห้องเรียนน่าอยู่ (Philip James,1983)

1.4 พัฒนาการทางด้านร่างกาย

ระดับพัฒนาการของผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง และเริ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ จนถึงระดับดีในกิจกรรมที่ 7 – 8 ซึ่งจากการสังเกตพบว่าในช่วงแรกของการเรียนการสอน การหยิบจับ สัมผัสดิน การใช้วัสดุอุปกรณ์ การควบคุมน้ำหนักมือและการทำงานของมือและตาของผู้เรียนยังทำได้ไม่เต็มที่เนื่องจากผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลางมีการประสานสัมพันธ์ของอวัยวะการเคลื่อนไหวและประสาทสัมผัสไม่ค่อยดีนัก (ศรีเรือน แก้วกังวาล,2548) บางคนคลั่งดิน

โดยไม่ใช้สายตามองไปที่ดินจึงทำให้การคลึงดินไม่มีความสม่ำเสมอทั้งเส้น บางคนยังไม่สามารถควบคุมน้ำหนักมือของตนเองได้คือการออกแรงในการคลึงน้อยทำให้เส้นดินมีขนาดไม่เท่ากันทั้งเส้น อีกทั้งการหีบจับอุปกรณ์ที่มีขนาดเล็กอย่างเช่นไม้จิ้มฟัน ยังจับได้ไม่ถนัดมือทำให้การตกแต่งงานปั้นทำได้ไม่ตรงตามความคิดของตนเท่าที่ควร แต่ถ้าได้รับการฝึกอย่างสม่ำเสมอเด็กจะสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ตามลำดับ (คารณี ฐนะภูมิ, 2542) ความเจริญทางด้านร่างกายเป็นสิ่งที่เห็นได้จากการมองเห็นและการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อของพวกเขานในการใช้ทักษะปฏิบัติ ซึ่งการปั้นมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวได้อย่างรวดเร็วในวัยเด็ก (Lowenfeld, V., 1987) ในกิจกรรมการปั้นแบบแผ่น มีการใช้อุปกรณ์คือไม้ขนาดแป้งและเครื่องมือปั้น ซึ่งในระยะแรกของการปฏิบัติงานผู้เรียนยังทำได้ไม่ดีคือการกดน้ำหนักที่ไม้ขนาดแป้งมากเกินไปทำให้แผ่นดินหนาไม่สม่ำเสมอบางที่หนา บางที่บางเกินไปจึงต้องคลึงดินใหม่ และเมื่อคลึงได้แล้วจึงใช้ไม้ปั้นตัดคิดเป็นรูปตามที่กำหนดให้ ซึ่งในระยะแรกของการตัดทำได้ไม่ตรงตามเส้นรอบรูปเนื่องจากการควบคุมกล้ามเนื้อมือกับการทำงานประสานกับสายตายังไม่ดี และเมื่อมีการทำแผ่นที่ 2 แผ่นที่ 3 ตามมา จึงทำให้การตัดดินมีความตรงกับเส้นรอบรูปมากขึ้น เมื่อผู้เรียนมีการปฏิบัติงานปั้นไปเรื่อยๆ ทำให้พัฒนาการทางร่างกายมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ สามารถใช้มือในการหีบจับวัสดุ อุปกรณ์สำหรับการปั้นเป็นรูปทรงตามความคิดได้ด้วยความปลอดภัยและถูกวิธี การทำงานของมือและตามีการประสานสัมพันธ์กัน การควบคุมน้ำหนักมือทำได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศรี สมบูรณ์(2546) จากการศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ในระดับปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการปั้น พบว่า เด็กกลุ่มอาการดาวน์ในระดับปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.5 พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพความงาม

พบว่าในกิจกรรมแรกของผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพความงามอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความบกพร่องของกล้ามเนื้อและนิ้วมือไม่แข็งแรง จึงทำให้ผลงานศิลปะไม่เรียบร้อยสวยงาม (คารณี ฐนะภูมิ, 2542) แต่เมื่อได้รับการฝึกทักษะให้เกิดการเรียนรู้บ่อยขึ้น หลายๆ ครั้ง จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและซึมซับประสบการณ์ได้ จะเห็นได้ว่า เมื่อการทดลองผ่านไปในช่วงเวลาหนึ่ง ผู้เรียนเริ่มมีพัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพความงามเกิดขึ้นจนถึงระดับปานกลางในกิจกรรมที่ 2 – 7 และมีพัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพความงามระดับดีในกิจกรรมที่ 8 ความเจริญของทางสุนทรียศาสตร์จึงเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จากประสาทสัมผัส ความคิด ความรู้สึกที่บูรณาการประสบการณ์และการแสดงออกจนเกิดค่าของความงามในลักษณะใหม่ (ประเสริฐ ศีลรัตน์, 2542) กิจกรรมศิลปะสำหรับผู้ที่มีความ

บทพร่องทางสติปัญญาคือ กิจกรรมที่มุ่งเสริมประสบการณ์ทางความรู้สึกสัมผัสมากกว่า ประสบการณ์ที่ใช้เหตุผล เป็นกิจกรรมที่จะกระตุ้นให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีโอกาสที่จะพัฒนาการใช้ความรู้สึกสัมผัส (สุจิตรา สุขเกษม, 2538) และ Frost (1985 อ้างถึงใน ดารณี ธานี, 2542) ได้กล่าวว่า ศิลปะมิใช่เป็นเพียงแต่วิธีการแสดงออกเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และทำให้เกิดความเป็นอิสระและการผ่อนคลายด้วย และควรสอนให้คนพิการมีความซาบซึ้งในความสวยงามของผลงานศิลปะของคนอื่นด้วย

1.6 พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์

ระดับพัฒนาการของผู้เรียนในกิจกรรมที่ 2 อยู่ในระดับน้อย เนื่องจากผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความบกพร่องในการใช้กล้ามเนื้อให้ประสานสัมพันธ์กับตา และมีความคิดสร้างสรรค์น้อย การกระตุ้นให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแสดงออกในด้านดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับในวัยต่างๆ มาก (ดารณี ธานี, 2542) ผู้เรียนมีการแสดงออกถึงลักษณะเฉพาะของตนเอง สังเกตได้จากการสร้างผลงานปั้น แต่ละคนมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน เพื่อถ่ายทอดความคิดของตนเองลงบนผลงาน กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ได้แก่ การส่งเสริมให้เด็กสามารถคิดในสิ่งใหม่ๆ ที่ตนได้รับจากประสาทสัมผัสด้านต่างๆ และสามารถถ่ายทอดความคิดให้เป็นรูปธรรม ตามปริมาณสิ่งเร้าและความพร้อมของเด็กแต่ละคน ศิลปะนอกจากจะแสดงความสามารถและจิตใจในการแสดงออกแล้ว ทั้งรูปแบบและเนื้อหายังมีลักษณะเฉพาะตัวอีกด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลต่อเนื่องไปถึงความคิดและพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539) จากการที่ผู้เรียนได้มีการฝึกปฏิบัติเป็นประจำ จึงทำให้ระดับพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ค่อยๆ เพิ่มขึ้น ในด้านผลงานสามารถเห็นได้ถึงพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ตัวอย่างเช่น ในการปั้นงูน้อยขดตัว ผู้เรียนบางคนมีการตั้งชื่อให้กับงูทั้ง 5 ตัวว่า เป็นพ่องู แมงู และลูกงู บางคนมีการปั้นงูทั้งที่เป็นแบบขดตัว และแบบกำลังเลื้อยอยู่ ในการปั้นหนอนน้อยน่ารัก ผู้เรียนบางคนมีการติดตัวหนอนในแนวตั้งเหมือนกำลังชูหัวขึ้นมา บางคนมีการติดจุกให้กับตัวหนอนด้วย เป็นต้น

1.7 พัฒนาการทางการรับรู้ทางการมอง

พบว่าในกิจกรรมแรก ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการรับรู้ทางการมอง อยู่ในระดับปานกลาง และเริ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ จนถึงระดับดีในกิจกรรมที่ 3 – 8 เนื่องจากในการปฏิบัติงานนั้น ผู้เรียนจะต้องใช้การมองเห็นเพื่อถ่ายทอดรายละเอียดต่างๆ ของรูปทรง ซึ่งจะต้องอาศัยการทำงานประสานกันของประสาทสัมผัส ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานตามความคิดของตนเอง การรับรู้

ทางศิลปะคือการมองเห็นรูปทรงที่เป็นศิลปะและพยายามทำความเข้าใจกับรูปทรงที่มองเห็นนั้น ๆ ซึ่งกำลังรับรู้ข้อมูลต่างๆจากประสาทสัมผัส การรับรู้ทางการเห็นจึงเป็นศักยภาพของประสาทสัมผัสเบื้องต้นทางหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทางด้านศิลปะ ช่วยขยายขอบเขตของการรับรู้ของผู้เรียนทางการใช้ประสาทสัมผัสทำให้คนเราสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะเป็นการมองด้วยการสังเกต พะพิเคราะห์ (เสาวลักษณ์ อนุดิษฐ์,2542) ดังนั้นการสอนผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจึงควรสอนในสิ่งที่เป็รูปธรรมมากกว่านามธรรม เพราะนามธรรมเด็กจะเข้าใจได้ยาก (คารณี ฐานะภูมิ,2542) นอกเหนือจากนั้น การที่เด็กได้ฝึกปฏิบัติงานศิลปะที่เกี่ยวกับสี รูปทรง ปริมาตร พื้นผิว บริเวณว่าง ฯลฯ จึงเป็นการฝึกฝนที่สะสมการรับรู้ต่อวัตถุอย่างสำคัญอีกทางหนึ่ง คุณภาพของประสาทสัมผัสที่เกิดจากการเรียนรู้ทางศิลปะจึงเป็นคุณภาพที่มีความฉับไวในการรับรู้คุณภาพที่เกี่ยวกับความงาม และคุณภาพทางการคิดวิเคราะห์ ซึ่งจะช่วยพัฒนาการทางการรับรู้ของเด็กได้อย่างดี (วิรุณ ตั้งเจริญ,2539) ผู้เรียนบางคนสายตาสั้น ดังนั้นในการปฏิบัติงานจึงต้องมีการเพ่งดูอย่างใกล้ชิด แต่ไม่เป็นปัญหามากนักในการปฏิบัติงานซึ่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานป็นได้ถูกต้องตามวิธีการและข้อกำหนดต่างๆ สามารถถ่ายทอดรายละเอียดของรูปทรงจากผลงานตัวอย่างออกมาในลักษณะการป็นในรูปแบบของตนเองได้เป็นอย่างดี

2 การปฏิบัติงานป็นตามการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะปฏิบัติของ อาร์ เอช เดฟ

2.1 ชั้นเรียนแบบ

ในชั้นแรกของทักษะปฏิบัตินี้ ผู้เรียนมีความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง แล้วค่อยๆ มีระดับความสามารถในชั้นเรียนแบบเพิ่มมากขึ้นจนถึงระดับดี จากการสังเกตพบว่า ผู้เรียนมีการมองวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และสังเกตการณ์อธิบายพร้อมทั้งสาริตของครูเป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้เรียนสามารถบอกขั้นตอนหลักของการทำงานได้ โดยบางคนแสดงออกทางการพูดและบางคนแสดงออกด้วยท่าทาง ในการสอนชั้นนี้ ครูต้องแสดงแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็น เพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชอบเลียนแบบและทำตาม รวมทั้งการสาธิตการสอนให้เด็กทำตาม แสดงท่าทางที่ว่องไวและเคลื่อนไหวอยู่เสมอ เพราะผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาบางคนมักจะเฉื่อยชา งุ่มง่าม เด็กจะได้เลียนแบบดังกล่าว (คารณี ฐานะภูมิ,2542) สิ่งสำคัญอีกประการคือ สื่อการสอนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กบกพร่องทางสติปัญญา เนื่องจากเป็นตัวกระตุ้นในการเรียนรู้ของเด็กเพราะถ้าได้รับการออกแบบอย่างดีและเหมาะสมกับวัย ศักยภาพและเร้าความสนใจของเด็กแล้ว สื่อการสอนจะมีผลต่อการพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ การประสานการทำงานของกล้ามเนื้อเล็ก พัฒนาการด้านสติปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อารมณ์ สังคม และพัฒนาการด้านภาษา (ศูนย์ฝึกเด็กปัญญาอ่อนนพระภาคารปัญญา,2545) และการให้เด็กดูตัวอย่างหลายๆตัวอย่างทำให้เด็ก

มีความคิดที่หลากหลาย ซึ่งเป็นผลดีต่อเด็ก ครูควรเตรียม chart รูปภาพหรืออื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยอธิบายขั้นตอนการทำงาน เทคนิควิธีการ เพราะ chart และรูปภาพจะช่วยกระตุ้นเตือนความจำของเด็กได้ (Philip James,1983)

2.2 ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง

ผู้เรียนมีความสามารถในการลงมือกระทำตามคำสั่งอยู่ในระดับปานกลาง ในกิจกรรมที่ 1 – 7 เนื่องด้วยการฝึกปฏิบัติต้องผ่านกระบวนการคิดคำนึง และการถ่ายทอดรูปทรงด้วยวัสดุอุปกรณ์และสื่อต่างๆ การคิด การแก้ปัญหาและการกระทำจึงเป็นพฤติกรรมสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งประสบการณ์ตรงเช่นนี้ย่อมมีผลต่อเป้าหมายของการศึกษาที่มุ่งให้เด็กคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และทำเป็น โดยตรงเช่นกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ,2539) การปฏิบัติงานของผู้เรียนเริ่มมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นจนถึงระดับดีในกิจกรรมที่ 8 การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในขั้นตอนต่างๆนั้น บางขั้นตอนเด็กอาจทำไม่ได้ และต้องการความช่วยเหลือจากครูหรือผู้ฝึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสอนกิจกรรมหรือทักษะใหม่นั้น การช่วยเหลือจำเป็นมากสำหรับขั้นตอนการสอนต่างๆ เพราะทักษะใหม่นั้นเด็กไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน การช่วยเหลือจะเป็นการช่วยให้เด็กผ่านขั้นตอนไปตามจุดมุ่งหมายของการสอนได้ เพราะกิจกรรมบางอย่างยากสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กไม่สามารถทำได้ในครั้งแรกๆ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายและไม่อยากเรียน ฉะนั้น การช่วยเหลือในขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะต่างๆ จึงเป็นการช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งเป็นการจูงใจให้เด็กสนใจที่จะเรียน (ดารณี ธนะภูมิ,2542) การลงมือปฏิบัติตามคำสั่งนี้ แม้ผู้เรียนจะยังไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ แต่อย่างน้อยผู้เรียนก็ได้ประสบการณ์ในการลงมือทำและค้นพบปัญหาต่างๆ ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้และการปรับปรุงการกระทำให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น (R.H.Dave, 1975)

2.3 ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์

พบว่าผู้เรียนมีความสามารถในการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ในระดับปานกลางตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 – 6 และเพิ่มสูงขึ้นจนถึงระดับดีในกิจกรรมที่ 7 – 8 จากการสังเกตพบว่าผู้เรียนสามารถปั้นดินเหนียวให้เป็นรูปทรงตามที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ในทุกกิจกรรมการให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองบ่อยๆ จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด (Philip James,1975) ทำให้ผู้เรียนปฏิบัติงานได้ถูกต้องทุกขั้นตอน ซึ่งการประเมินผลการเรียนการสอนของเด็ก เน้นในความก้าวหน้าของเด็กมากกว่าการประเมินว่าเด็กทำได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพราะการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำอยู่

แล้ว แต่ความสำคัญอยู่ที่เด็กมีความก้าวหน้าขึ้นหรือไม่ เพราะเด็กปัญญาอ่อนเรียนรู้ได้ช้ามาก แต่ถ้าในแต่ละครั้งเด็กมีผลก้าวหน้าขึ้นกว่าเดิม หรือมีการปรับปรุงขึ้น ก็แสดงให้เห็นผลการเรียนรู้ของเด็กดีขึ้นเช่นกัน (คารณี ฐนะภูมิ,2542) และการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินั้นควรเริ่มจากระดับที่มีความซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก ดังนั้นการกระทำจึงเริ่มจากการเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อใหญ่ไปถึงการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อย่อย ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติ จนสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์และชำนาญ (R.H.Dave, 1975) ซึ่งความชำนาญจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการเรียนรู้จากการลองผิดลองถูกด้วยตนเองบ้าง การเรียนรู้จากครูบ้าง การเรียนรู้จากครูถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องให้ความรู้ด้านเทคนิคแก่เด็ก ให้การแนะแนวเด็กให้ลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้องตามหลักการ และฝึกอยู่เสมอ จนเกิดความชำนาญ (Merritt, H.,1964 อ้างถึงใน ประเทิน มหาจันทร์,2531)

2.4 ขั้นการแสดงออก

ระดับความสามารถของผู้เรียนขั้นการแสดงออกในกิจกรรมที่ 1 – 2 อยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการล่าช้าในด้านต่างๆ ไม่เท่าเทียมกัน มีพัฒนาการด้านร่างกายล่าช้ากว่าปกติ กล้ามเนื้อทำงานไม่ประสานกัน เช่นการใช้มือจับสิ่งของบางอย่างไม่ได้หรือช้ากว่าเด็กปกติ (คารณี ฐนะภูมิ,2542) เมื่อผู้เรียนได้มีการปฏิบัติงานบ่อยขึ้น จึงทำให้ผู้เรียนมีระดับความสามารถถึงขั้นระดับปานกลางในกิจกรรมที่ 3 – 6 การปฏิบัติงานศิลปะถือว่าเป็นวิชาการหนึ่งที่เน้นการทำงานเพื่อให้ได้ผลงาน จึงมีผลต่อการสร้างความเชื่อมั่นหรือสร้างความมั่นใจให้กับเด็กโดยตรง เพราะความมั่นใจเปรียบเสมือนกุญแจดอกสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม อีกทั้งเป็นผลไปสู่ความภาคภูมิใจขึ้นอีกด้วย ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้คิดและทำงานครั้งต่อไปอีก (วิรุณ ตั้งเจริญ,2539) จนในกิจกรรมที่ 7- 8 ผู้เรียนมีระดับความสามารถของขั้นการแสดงออกอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เกิดจากการสร้างงานด้วยความเชื่อมั่น จะทำให้ได้ผลงานที่สมบูรณ์ และมีกระบวนการทำงานที่ราบรื่น ทำด้วยความสบายใจ การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็ก ครูต้องกระทำโดยการยอมรับเด็ก คือยอมรับในเรื่องความคิด ความสามารถ วิธีการทำงาน ตลอดจนผลงานของเด็ก (ประเทิน มหาจันทร์,2531)

2.5 ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ

สำหรับกิจกรรมแรก ผู้เรียนมีระดับความสามารถในการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ อยู่ในระดับน้อย เนื่องจากผู้เรียนยังอยู่ในช่วงของการปรับตัวกับการสอนกิจกรรมใหม่ๆอยู่ ซึ่งการแสดงออกของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไปตามแรงกระตุ้น แรงบันดาลใจของแต่ละบุคคล ถ้าหากได้รับการกระตุ้นทางอารมณ์อย่างมากแล้ว การแสดงออกจะเป็นไปในลักษณะที่

บริสุทธิ์ มีความชัดเจน (ประเทิน มหาจันทร์, 2531) เมื่อมีการปฏิบัติงานบ่อยขึ้นทำให้ผู้เรียน เริ่มที่จะเรียนรู้ทักษะในการปฏิบัติงานจึงมีความสามารถของขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติในระดับปานกลาง ในกิจกรรมที่ 2 – 3 ทั้งนี้การกระตุ้นการรับรู้ความรู้สึกและประสาทสัมผัสเป็นสิ่งสำคัญต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีลักษณะในด้านต่างๆ แตกต่างไปจากเด็กปกติ ทั้งทางด้านกรรับรู้ ความเข้าใจ และความสนใจ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องสังเกตและเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และจะต้องใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับความบกพร่องของเด็กแต่ละคน และที่สำคัญคือ ครูจะต้องศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อเตรียมการสอน (ดารณี ชนะภูมิ, 2542) สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังในเรื่องของการแสดงออกจากการเรียนรู้และการใช้ประสาทสัมผัสของตนเอง จนแสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวได้อย่างชัดเจน และการปฏิบัติงานของผู้เรียนมีระดับความสามารถในขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติในระดับดีในกิจกรรมที่ 4 – 5 และ 7 – 8 ซึ่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องและสมบูรณ์แบบ เกิดจากการที่มีการปฏิบัติบ่อยๆ ในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย (R.H. Dave, 1975) และการแสดงออกในลักษณะเฉพาะตัว เป็นทัศนคติที่ดีต่อการทดลองฝึกปฏิบัติทางศิลปะเป็นวิธีการที่สนับสนุนให้เด็กได้ยอมรับความผิดพลาดด้วยตนเอง และพยายามต่อไปอีกด้วยวิธีการใหม่ๆ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539)

จากการวิเคราะห์ผลในด้านต่างๆ ด้วยแบบประเมินผลที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญพอที่จะสรุปได้ว่า ผลจากการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการทำงานตามพัฒนาการทั้ง 7 ด้านและมีทักษะในการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ดี

การวิเคราะห์ผลความคิดเห็นของครูศิลปะเกี่ยวกับการสอนการปั้น โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติของอาร์ เอช เดฟ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนในด้านต่างๆ เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับผู้เรียนมากขึ้น การให้ครูศิลปะศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและเข้าใจในตัวผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นนั้น จะทำให้สามารถเห็นจุดบกพร่องของการจัดการเรียนการสอนได้ดีกว่า ซึ่งจากแบบประเมิน พบว่า ครูเห็นด้วยต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนการปั้นสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านจุดประสงค์และเนื้อหา ด้านกิจกรรมและวิธีสอน และด้านการประเมินผล

จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสอนการปั้น โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติของอาร์ เอช เดฟ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางศิลปะของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอน โดยเริ่มจากการจัดลำดับเนื้อหาที่มีความซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติ จนสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยมีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1.ขั้นเลียนแบบ (Imitation) 2.ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง (Manipulation) 3.ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ (Precision) 4.ขั้นการแสดงออก (Articulation) และ 5.ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) ส่งผลต่อพฤติกรรมในการทำงานปั้นตามพัฒนาการทางศิลปะทั้ง 7 ด้าน ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านร่างกาย ด้านสุนทรียภาพความงาม ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการรับรู้ทางการมองเห็น ซึ่งเป็นไปในทางที่ดีขึ้นเรื่อยๆ จึงควรมีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนการปั้น โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติของอาร์ เอช เดฟ ให้กับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างต่อเนื่องต่อไป

ข้อสังเกตจากการสอน

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการจัดกิจกรรมศิลปะและทำการเรียนการสอนให้กับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สถาบันราชานุกูล พบข้อสังเกตที่น่าสนใจ ดังนี้

- 1 ผู้เรียนบางคนมีปัญหาเกี่ยวกับกล้ามเนื้อมือ ครูจึงควรคอยดูแลช่วยเหลือให้คำแนะนำ
- 2 การใช้สื่อการสอนและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น
- 3 ผู้เรียนมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้ดี แต่บางคนยังทำงานได้ช้าอยู่
- 4 การหยิบจับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่มีขนาดเล็ก ผู้เรียนบางคนยังหยิบจับไม่ถนัด แต่พวกเขาที่มีความพยายาม ความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จจนได้
- 5.ผู้เรียนบางคนมีการปฏิบัติงาน โดยใช้เทคนิคส่วนตัว เช่น การคลึงดินเป็นก้อนกลมโดยใช้มือเดียวคลึงกับ โต๊ะ แทนการคลึงดินบนฝ่ามือทั้งสองข้าง เป็นต้น
- 6 ผู้เรียนแต่ละคนมีระดับความสามารถที่ไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงต้องให้ความสำคัญกับการสอนเป็นรายบุคคลเป็นพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

1 ก่อนทำการจัดการเรียนการสอน ควรมีการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างละเอียดก่อนการนำไปใช้จริง

2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนศิลปศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในทุกระดับชั้นต่อไปให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากกิจกรรมศิลปศึกษาเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

3 ควรมีการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนและผู้สอนก่อนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และทราบข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคนว่าเป็นอย่างไรบ้าง

4 ควรมีการเผยแพร่ตำรา เอกสารที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มากขึ้น ซึ่งผู้ที่มีความสนใจ ต้องการที่จะนำไปปฏิบัติ กับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อพัฒนาทักษะในด้านต่างๆของพวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ